

Muizen en spitsmuizen als onderhuurders in bijenkasten

Peter Elshout

Ook muizen kunnen aan bijenvolken schade toebrengen. Zeker in een koude winter is een bijenkast een relatief warm onderkomen voor muizen. De hoogte van de vliegspleet is wel bepalend of zij binnen kunnen komen. Een bijenvolk in winterrust biedt muizen niet alleen een onderkomen, maar ook voedsel in de vorm van opgeslagen stuifmeel en wasraten.

Muizen zijn oorspronkelijk graan- en zaadeters; gedomesticeerde muizen eten letterlijk alles wat eetbaar is, tot aan bevroren vlees in diepvriescellen toe. Deze sociale dieren bouwen zelfs een nestje om te slapen of om voor nageslacht te zorgen. Muizen zullen niet alleen het door bijen verlaten ratenbestand grote schade toebrengen, ze veroorzaken daarbij zoveel onrust dat bijen de wintertros verlaten en aan de kou zullen bezwijken. Volken die met regelmaat gestoord worden nemen meer voer op, hun middendarm raakt overvol waarna ziektes als roer, nosema en amoebiase niet uit kunnen blijven. Muizen knagen niet alleen een weg door het ratenbestand maar zullen kasten vervaardigd van styropor vaak onherstelbaar beschadigen.

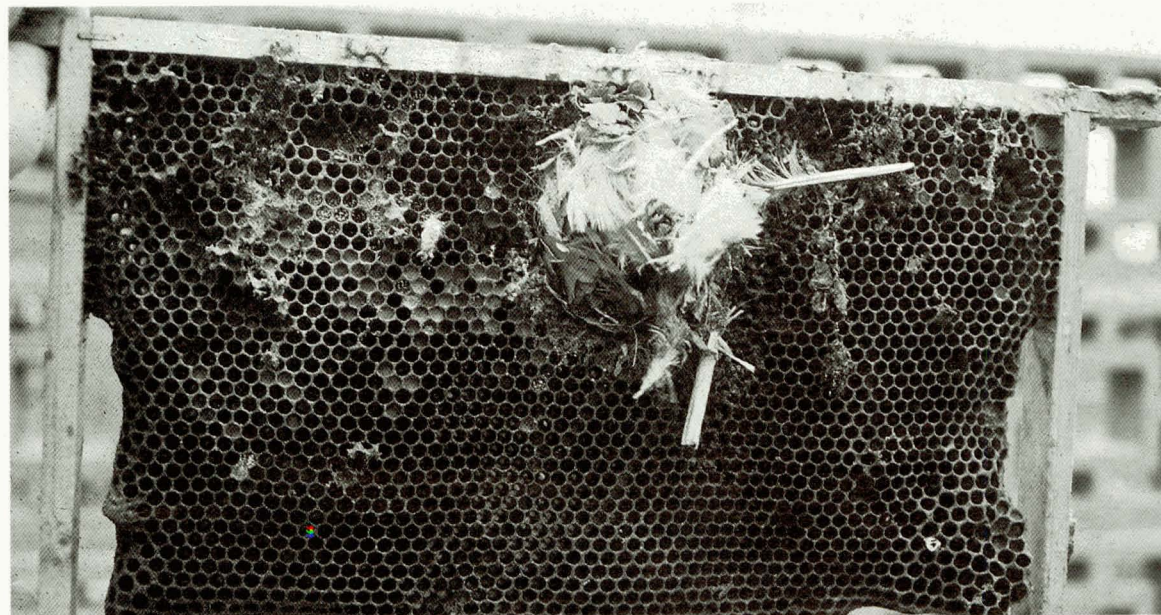
Het bovenstaande is alleen van toepassing op echte muizen zoals de huismuis (*Mus musculus domesticus*) en de veldmuis (*Microtus arvalis*).

Spitsmuizen

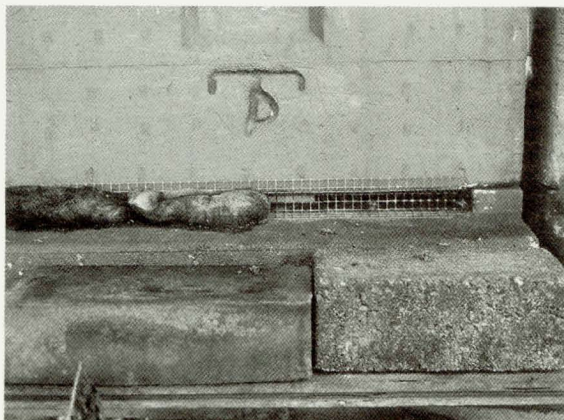
Spitsmuizen zijn geen knaagdieren zoals de huis- en veldmuis. De gebitten van deze totaal andere dieren vertonen dan ook in het geheel geen gelijkenis. Het zijn de kleinste zoogdieren, maar ook een van de meest vechtlustige. In tegenstelling tot gewone muizen hebben spitsmuizen kleine, bijna onopvallende oren en ogen. Hun snuit is lang en spitsuitlopend, voorzien van vele lange tastharen. Ze leven verscholen in gangen. Hun aanwezigheid is vaak alleen waar te nemen door hun hoog piepend geluid dat zij naast ultrasone geluiden produceren. Spitsmuizen hebben een drie uursritme waarbinnen ze vooral 's nachts actief zijn.

Hoe kleiner het dier des te groter is zijn oppervlakte ten opzichte van de inhoud en des te groter het verlies aan warmte door uitstraling. Alleen door een continue stroom van voedsel kan dit verlies gecompenseerd worden. Spitsmuizen zijn dan ook bijna altijd in beweging, opzoek naar voedsel. Als deze kleine

299

Een muizenest in het hart van de bijenraat. Of dit volk gestorven is aan de overlast door muizen, of aan de verwaarlozing en het achterwegen laten van een varroabestrijding, blijft een vraag.

Muizengaas in april tijdens een stuifmeeldracht, zal indien niet op korte termijn verwijderd, de doodsoorzaak van het volk worden. Foto's: P. Elshout.

300

vleeseters 2 à 3 uur geen eten hebben gehad zullen ze van honger sterven. Het zijn echte insecteneters, maar eten ook bijna elk ander dier dat klein genoeg is om te overheersen, zoals wormen en slakken. Ze eten ook aas en net als vele andere roofdieren dagelijks een klein beetje plantaardig voedsel. Dagelijks eten spitsmuizen wel $\frac{3}{4}$ van hun eigen lichaamsgewicht. Ze houden geen winterslaap en zijn zeker in de winter extra actief om te kunnen overleven.

Spitsmuizen als bijeneters

Spitsmuizen, zeker de dwergspitsmuizen (*Sorex minutus*) kunnen zonder veel moeite door een vliegspleet van 7 mm een bijenkast binnendringen. Als deze kleine rover in winterse omstandigheden een bijenkast binnenkomt, kan hij in zijn eentje een ware slachting aanrichten. De bijen aan de buitenzijde van de tros worden er als het ware afgeplukt. Bijen zijn in winterse omstandigheden niet in staat weerstand te bieden.

Aan de resten van bijenonderdelen, ergens in een hoekje van de bijenkast, is te zien welke predator dit kerkhof creëert. Naast de vele vleugeltjes, pootjes en achterlijven, bevinden zich de resten van de borststukken die voorzien zijn van een klein vraatgaatje. De spitsmuizen lepelen die met hun tong door een vooraf gemaakt gaatje leeg. Alle andere delen van de bijen worden versmaad. De lege borststukken met een gaatje is het bewijs dat de bijeneter een spitsmuis is.

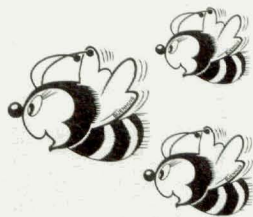
De uitwerpselen van deze insecteneter lijken in het geheel niet op die van de gewone muizen. Het is een natte en uiterst penetrant ruikende vuiligheid. De muskusgeur is ook voor bijen zo extreem smerig dat bijen hun woning verlaten.

Het voorkomen van schade door muizen

Spitsmuizen zijn beschermde dieren die niet bestreden mogen worden. De imker kan overlast van muizen en spitsmuizen voorkomen door de vliegspleet af te schermen met een gepuntlast gaas met een maaswijdte van 6,3 x 6,3 mm. Zeker de dwergspitsmuis, die niet groter is dan de hoornaar, is in staat door gaas met een maaswijdte van 8 x 8 mm heen te kruipen. Ook een vliegspleet van 7 mm vormt voor deze minimuis geen barrière. Na het plaatsen van het antimuizengaas zal de imker geregeld de doorgang van de vliegspleet moeten controleren om verstopping van afgestorven bijen te voorkomen. Zijn de buitentemperaturen hoog genoeg voor een reinigingsvlucht dan moet het gaas verwijderd worden. Zeker als er eenmaal dracht is, is het gaas een obstakel voor bijen met stuifmeel. Als de bij zich door het gaas wringt zullen de stuifmeelklompjes van de achterpoten worden getrokken. Het middel is dan erger dan de kwaal. Imkers die hun bijen in bosrijk gebied hebben staan waar veel spitsmuizen voorkomen, en ervaren hebben tot wat deze kleinste zoogdieren in staat zijn, zullen noodgedwongen hun maatregelen moeten nemen.

advertentie

IMKERSHOP
'HET
BIJENHUIS'

Een imker met verstand
wordt bij Het Bijenhuis vaste klant

Voor snelle bestelservice

tel 0317 422 733

fax 0317 424 180

e-mail bijenhuis@vbbn.nl

Grintweg 273

6704 AP Wageningen

online winkelen bij www.vbbn.nl